

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗБ СР
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Изазе сваки дан

Опанчари

Први чин је свршен. Опанчари у лакованим ципелама попунили су апсане. Нашли су се одједном на оном месту о коме нису ни сањали. Уверили су се у тачност скептичке филозофије, у ову дубоку истину: да је све сумњиво, — па чак и моћ милиона. И док њихове цимерколеге, пауци, предуга тихо своју мрежу, они, млади и осинони наши капиталисти, размишљају, и кроз њихове тврде и ограничене главе почиње најзад пробити уверење да чак ни у Србији није све могућно.

Први чин је свршен, и завеса је пала. Цела публика, која је са напрегнутом пажњом и страсним интересовањем пратила почетак ове скандалозне афере, одахнула је са задовољством. Последњи покрет војног иследника, г. Константиновића, који је, изненада, једним вештим замахом, бацио мрежу на цео овај рој безбрижних милионарских лептирова, изазвао је општи аплауз. И код нас се почело водити рачуна о оправданом револту јавнога мњења, и код нас се најзад почела давати сатисфакција увређеном народу, прелазећи преко извесних јуристичких формалности које по правилу ометају Правду место да је помажу.

Кроз кратко време има да се настави драма. Треба продужити онде где се почело. Треба дати народу пуну сатисфакцију, пошто је ово досад само обећање. Треба зликовце и казнити а не само заплашити. Тој господи која су досад летела на крилима својих милиона, треба дати прилике да осете сурову стварност. Кад небројене жртве њихове несавесности и алапљивости труну у гробу, право је да бар њих неколицина труну на робији. Кад се нису хтели покоравати заповестима Савести, нека сад савијају главу пред наредбама апсанција. Кад за њих нису важиле моралне регуле, нека онда важе тамничка правила.

Не бисмо се ми враћали на ову ствар да нисмо изазвали. Не бисмо опомињали судије да не осећамо извесну бојазан. Јер у овој паузи, у овој тишини која је настала после првог чина, ми поодјивна слушамо тих шум и потајно глоскање једног легиона капиталистичких и бирократских пацова који су прилегли и навалили свим силама да програзу и раскину мрежу у којој се налазе уловљени њихови богати рођаци, компаноци и протектори. То се све ради опрезно, у највећој тајности, али се ипак ради, енергично ради, неуморно ради; и само с вре-

мена на време отме се и нехотице понеки пригушени цијук из ове гомиле пацова који продре, преко Балачка, Малог Журнала, Нове Речи и Трибуне у широк јавност. То пацови дају од себе аваза.

Ми скрећемо пажњу на ове појаве и ми позивамо на опрезност. Нека надлежни и одговорни отворе добро очи; нека јавно мњење и народ добро наостре уши! Не треба да се занесемо и успавамо првим успехом зимуше потере; треба у овој аџи на курјачке изгурати до краја! Нека се једанпут стекне уверење и добро замисли: да се у овој земљи има не само осећање за револт против неваљалстава, него још и енергија за кажњавање, оштрицавање тих неваљалстава! Није довољно бити се и љутити се; то се све до сад радило на ништа није помогло нити злочине спречило; него треба још и бити, радити, тражити, неуморно тражити, без попуштања тражити да зликовци буду најстрожије кажњени, јер би било безумно имати милости према онима који нису имали милости према нама и према нашим милим и драгим на положајима!

НА БРЗУ РУКУ

Коме припала слава

Највећа сензација данашњег рајна, претходног новинарства и извесног емпа, то су загушливи гасови. Због њих су се Немци највише и прославили. Као четвори највеће њихове културне шековине сматрају се: Канцова Кришка, Чистог Ума, Гешеов Фуси, Крушовићов калибра 42 и ови загушливи гасови.

Међутим, шта се бар овога последњег тиче, Немци су илагистиори, и они су украли славу славу. Чају? Нашу! Не верујете? Е чујте:

Во се дабоме сећате оне давне народне песме Женидба изра Душана. И онда свакако неће се сећати и војводе Балачка, који је пуштао из уста модар пламен и тако изазивао панику у Душановој војсци.

Е, то је, видише, тај загушливи гас којим данас Немци изазивају страх и панику у војсци Тројнога Споразума. А ево како су Немци дошли до њега:

Као што се зна, покојни Јохан Волфганг Геше био је, после Маркса, највећи немачки социјалист. Он је, уједно, први и почео припремати данашња европска рајна. И, размислајући тако сва могућа средства пројави сила Тројнога Споразума, Геше, преко свога пријатеља Грима и преко Вука Караџића (који је, као што се сад јасно види, био немачки агент) сазна да овај хемички проналазак г. Балачка (коме није било баш тешко пронаћи ово генијално средство дошито је много шире главе, него нас уверава народни гуслар).

Геше ома х сеин, доведе то, з једно са Ж а оном песницом Хасан аги нице (ово је једна песма само је хшео да заштури шраг и да сакрије своју главну нам ру) и тако украде патенти нашега Балачка. Државни хемичари одмах пријешу из те песме рецепти за Балачкове модере пламенове, дошуре још нешто мало са сарје стране, и тако дошале данашњи загушливи гасови.

Бугарска и Споразум

Споро теку преговори

Како пише руски лист *Биржевија Вједомости* у броју од 24 јуна, дипломатија Четворнога Споразума још се непрестано занима својим одговором на последњу бугарску ноту.

Ствар је у томе што Бугарска тражи за своју интервенцију целу Македонију, заједно са спорном зоном, а дипломатија Четворнога Споразума не даје ни у ком случају Скопље са скопљанским вилаетом.

У исто време Споразум изјављује да ће помоћи Бугарима да остваре своју жељу тек пошто се сврши рат и у оној размери у којој *Срба* буду губили нове територије.

У руским дипломатским круговима верују да се неће скоро одговорити на бугарску ноту.

Пољопривредни конгрес у Русији

Говор министра Кривошејина

Отворен је конгрес делегата пољопривредног одељења Министарства Привреде за откуп жита за потребе војске у присуству председника земства и представника министарстава. На конгресу је узело учешћа преко 100 лица. Отварајући конгрес министар народне привреде Кривошеин одржао је говор, у коме је указао, да је задатак делегата припремање хране за трупе од нове жетве за борбу с непријатељем до потпуне победе. Сада ћемо, казао је Кривошеин, дочекати нову жетву, имајући још резерве од старе. Главни циљ конференције јесте израђивање генералнога плана за предстојећи рад. Сви извештаји, казао је даље министар Кривошеин, уливају једну главну мисао, један општи утисак о пољопривредној моћи Русије, коју ни мало није поколебала ратна година. Наше земљиште, као и раније, избилује резервама у храни, благодарећи Богу, који нам је готово свуда подарио аеличанствечу жетву.

Русија је спремна да издржи борбу још годинама без и најмање опасности од ма каквог ослабљења. Више него то, она може изобилно снабдевати потребним резервама не само своју сопствену војску, него такође и све савезничке војске. Кривошеин тврди, да поред ратнога стања нарочито висока цена житу не постоји нас општа чињеница у земљи и да ништа не даје повода предвиђати је и у будуће. Подсећајући на говор Лојда Џорџа да у садашњем светском рату снага постићи победу не лежи у ефективима и војничкој спреми него у савршенству техничке производње зараћених народа, Кривошеин је казао: Делети је и идући најдаље у тој парадоксалној мисли, али која представља стварност, тачно је да ће, ако рат дуго потраје, имати последњу одсудну реч земља, која је кадра да неограничено својим сопственим средствима храни своје становништво и своју војску, па ма се они безгранично множили.

ТЕЖАК ПРОБЛЕМ

Ко је : Аустријци или Талијани?

Талијанска влада саопштава ово: „Виенер Алгемајне Цајтунг“ објављује резиме једнога поверљивог разговора, који је његов директор, како се тврди у листу, водио 10 јуна 1906 (нови стил) у очи алгесираске конференције са француским министром војним Рувиеом. Там приликом је Рувие тобож казао, да је

Италија у то време понудила Француској д пловацку потпору и то без услова и сем тога, на случај рата, обећала да Француској стави на расположење италијанску војску од 500.000 људи с тим да Француска гарантује Италији да је неће напасти Аустрија.

Ово саопштење је потпуно неосновано: Италија је остала потпуно верна Тројноме Савезу све докле Аустро-Угарска није повредила уговор. Овде треба приметити да док оптужбе противу аустријске политике изнесе одговорни људи, и на основу званичних докумената, дотле се аустријске оптужбе противу италијанске политике оснивају на лажним сведочанствима једног неодговорног човека, који измишља разговор са лицем, које сада више не живи те га не може демантовати.

Није могућно све чак ни у Србији

Средишни Одбор тражи извештај о држњу и раду г. Ђоке Несторовића

О држњу г. Ђожа Несторовића, председника београдске општине, о његовом узурпирању одлука месног одбора и нападу на поједине одборнике, било је неколико пута речи у *Радишким Новинама*. То је, као што чујемо, дало повода средишњем одбору да о тим стварима потражи извештај једног месног одбора, према коме ће он предузети даље кораке.

Ми држимо да ће се месни одбор показати на висини свога позива и савесно саопштење дати. Разуме се, да се и нашим друговима, који су или у месном одбору узимали учешћа или његов и г. Несторовићев рад имали прилике пратити, пружа могућност да и са своје стране средишњем одбору пошаљу потребна обавештења, како би се једаред стало на пут самовољи и шепртљанству овога господина, који ни толико прибраности нема да сам увиди: како није за положај којег се примио на несрећу београдске сиротиње и на срамоту демократије.

Талијанске финансије

Један званичан извештај

Да би демантовали тенденциозне гласове, које је аустријска влада пустила у иностранство, о финансијској ситуацији Италије, изнећемо овде резултате финансијске године 1914—1915. закључене 30 јуна (нови стил) а за коју већ имамо на расположењу провизорне статистичке податке.

Узевши у обзир главне приходе, налазимо да су порези на рад донели 298 милиона лира, са повећањем од пет ипо милиона према постигнутим резултатима у буџету за 1913—1914.

Порези на потрошњу дали су приход од 478 милиона лира, док се месеца децембра предвиђало десет милиона више.

Монополи (со, луван и т. д.) дали су 573 милиона, дакле пет и по милиона мање него што је предвиђено и 26 милиона мање него раније године.

Непосредни порези дали су 578 милиона, тј 39 милиона више него прошле године а шест ипо милиона више него што је предвиђено.

Државне установе (пошта, телеграф и телефон) дали су прихода 171 милион, пет милиона више него што је предвиђено.

Укупна сума главних прихода без трошарине на жито, била је две милијарде и 100 милиона са мањком од 23 милиона према буџетској години 1913—14, али са пет милиона више него што је предвиђено децембра месеца.

Безбожничка посла!

Његово Високопреосвештенство
остало без фијакера

Има овде у Нишу један пуки сиромаш. Зове се г. Доситеје. По занимању је владика. Држава, која не води ни о коме рачуна, није хтела повести ни о овом сиротану. Дала му је свега петнаест хиљада динара плате, али му није дала фијакер. А човек је међутим стар и једва стоји на ногама, пошто има око четрдесет година.

Срећом, нашла се ту и милосрдна нишка општина са својим газда Пенетом, који је необично мека срца. Он се ражали на једног владика и уступи му општински гумени фијакер, те се тако његово Превасколство годину дана муфте возило.

Али, ђаво ни оре ни копа, него седи и смишља злодјејанија. А као што се зна, нема већих ђавола од социјалиста: они су управо одистински и најопаснији ђаволи.

И тако ти социјалистички одборници у општини нишкој подигну пре неки дан протест против ове злоупотребе општинскога фијакера, те газда Пене, са сузама у очима, мораде одузети фијакер сиромашу владици.

И тако ће његово Високопреосвештенство морати сад да иде пешке, као и апостоли Господњи. А за социјалистичке безбожнике већ се шиље горе у паклу ражњеви, према нумери коју је послала одавде са земље његова Светост Господин Доситеј.

Шта мртви говоре...

Ниш
25/VI 1915.

ФЕЛТОН

ЈАДНИЦА

Као танки и мирисни цвет који у зеленој долини безбрижно расте пркосећи свему, па и самом Сунцу; тако је расла и она. Из њезиног белог као мермер грла извирао је умилни цвркул, баш као у тиге. А из снажних груди извијао се тихо сладак уздицај... Била је млада, лепа, а то значи, срећна! И у тој срећи она је била што и сунце на плавом, чистом небу. Па и волела је... Али се не могаше усудити да изговори реч: „Волим те“. Савлађивала је своје искрено срце, пустила душу да се ломи а љубав да вене.

Као бесна бура кад својим бичем немилостиво завитла и сломи цвет који је до скоро пркосио Сунцу, тако је и њу живот завитлао, бацио у беду и унесрећно... Доцкан, у саму поноћ, она вуче своје сломљено и уморно тело незнајући куд. Сигурно у црни мрак, да га прода.

Очи су јој мутне и тужне, а поглед ужасан! Некада снажне и развијене груди, сада су шупља гробница из које допиру самртнички крици. Већ клеца и посрће, ал' ипак не стаје, већ напорно јури у црни мрак, за горком судбом, за кором хлеба!

И ено је најзад стигла!

Кроз густу у црни мрак угледала је где дрхте Човечији прсти, а кад им приђе они је страсно стискоше за груди, за лице, за цело изнурено тело...

Ћутала је и сва се предала. Око себе не виђаше ништа до само црни, страшни мрак!...

М. Белић

Шала и спрдња

Додатак полицијској забрани

Београдска полиција забранила је растурање онога броја *Радничких Новина* у коме је изишао Манифест Балканске Социјалне Демократије. Ниједан наш друг у Београду није могао добити и прочитати тај број; али га је, зато, полиција ставила на расположење свом љубимчету, првом краљевско-српском републиканцу и анархисти, Крсти Цицварићу, с наредбом да напише поводом тога још једну клевету о нашој Партији.

Послушни и предусретљиви Крста одмах је поступио по овом полицијском решењу које му је саопштио на потпис жандар Управе града Београда, и слупао, у облику чланка у броју 180 Балкана, један полицијски рапорт о велензлајштву српских социјалиста.

Ту бистри и проциљиви Крста доказује како смо ми тражили да балканске државе ступе у савез с Аустријом а против Русије! То је основна „идеја“ његовог „чланка“, а већ аргументацију не треба ни спомињати. Она се зна: свагда све сами Јевреји и јеврејски прсти, и све што се ради то је по наредби овога или онога Јеврејина...

Интересантан је у целој тој ствари један почитет свог полицијскога агента: он је пронашао да је и наша Партија, у служби Јевреја, јер — друг Кацлеровић је Јеврејин, а он међутим попуњава *Радничке Новине* од почетка до краја, свега са једним јединим циљем: да систематски убија дух у српској војсци и поверењу у савезнике.

Није згорага напоменути (да би се знало порекло генијалних Крстићих идеја) да је *исто што и истиш речима* неколико пута казано, уз протест и претњу, другом Душану Поповићу, уреднику листа, у *министарској полицији* у Нишу. А колико ова прва краљевско-српско повлашћена будала познаје односе у Социјалној Демократији, чији рад оне да критикује, види се и из тога факта што сву одговорност за писање у *Радничким Новинама*

сваљује на друга Кацлеровића — и ако наш лист излази у Нишу а друг Кацлеровић стално живи у Крагујевцу...

Ето како он обавештава своју грешну и навину публику! И кад он познаје тако мало односе у нашој Партији, која му је ту пред носом, како ли тек онда мора лупетати кад пише о *сираним* социјалистичким Партијама и кад стане рећати позната социјалистичка имена о којима он ипак нема ни појма и за која је сазнао једино из неког политичког лексикона.

Г. управник града Београда треба да нареди својом питомцу Крсти или да мало боље прошири јунише изашу Партију — или да му, у противном, одузме стипендију.

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЊНИ ТЕЛЕГРАМИ

Немци оће отсудну битку

Петроград, 1 јула. — *Знашне непријатељеве снаге наступају на северу између река Орџице и Лидније. Наше трупе, неујаштајући се овде у отсудну борбу повокуше се ноћу 1 јула на другу линију положеја.*

Колико су Руси заробили за недељу дана

Петроград, 1 јула. — *Наша војска, која се бори код Вилколца, заробила је у току недеље од 21 јуна до 23 јуна, према тачном рачуну, 297 официра и 22.464.*

Енглеска комуникација на мору сасвим обезбеђена

Лондон, 29 јуна. — Британски Адмиралитет јавља: У току недеље, која се завршила 24 јуна, 1769 пароброда изашло је из пристаништа Уједињени Краљевине и ушло у њи. Од тога броја немачки подморски бродови су потопили 10 пароброда и ни једну рибарску лађу.

На Кавказу

Петроград, 1 јула. — Коминике кавкаског генералштаба од 29. — У приморској области долазило је до пушкарања. Јужно од Дамбека наше трупе су нападе на брдо Вилаз Ага. У правцу Мелазгерта наше трупе се боре у области Кормандаса, где је једна наша колона заузела мост на Еуфрату уништивши у своје маршу од притике 200 курда и одвелавши преко 1000 грла говеди. На осталом делу фронта није било промене.

Продужење мораторијума у Русији

Цариград, 30 јуна. — Званичне новине објавиле су закон којим се мораторијум продужује до 13 септембра са обавезом за дужнике да плаћају 10 од 100 од својих дугова.

Још један монопол

Петроград, 1 јула. — Министарски Савет је одобрио законски пројекат министарства правде којим се морске биљке, које служе за справљање јода сматрају као државна својина.

Против шверцовања

Штокхолм, 29. јуна. — Објављен је краљев указ против злоупотребе шведске заставе, према коме ће се одмах, како једна страна лађа у шведско пристаниште са заставом друге народности а не оне које припада одмах о томе телеграфски извести главна царинска управа и та лађа не може бити пријављена царинарници ради царинења без нарочитог краљевског допуштења.

Благо Белгији: папа осудио Немце!

Париз, 29 јуна. — Лист „Ла Кроа“ јавља, да је кардинал Гаспари предао Ван Ден Хевен, белгијском посланику при Ватикану, једно писмо у ком су веома јасне изјаве о повреди белгијске неутралности. Кардинал Гаспари изјављује одиста да пошто је Бетман Холвег отворено признао 4 августа 1914 (нови стил) у Рајхстагу, да је Немачка повре-

дила неутралност Белгије противно међународним законима, отуд излази из само признања немачког канцелара да је да је немачка инвазија у Белгију непосредно подразумевана у речима конзисторијалног говора од 22 јануара (нови стил), којим је папа пред целим светом осудио сваку неправду па ма са које стране и ма из каквих побуда била учињена.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

Бацање бомби с авиоплана

Париз, 2 јула. — Наша ескадрила од 20 авиоплана бацила је на зграде и путеве 24 гранате од 90 и 16 од 155. Авиоплани наоружани топовима који су пратили ескадрилу бомбардовали су воз који се задржао између двеју станица и приморали један непријатељски авиоплан да се спусти на земљу.

Аустријски авиоплан код Мокрог Луга

Крагујевац, 2 јула 30 јуна око пет часова по подне летео је један непријатељски авиоплан преко Осовља у правцу Малог Мокрог Луга. Дочекан ватром наше артилерије, он се одмах стао повлачити ка Панчеву. Један наш авиоплан, који му је био пошао у сретане, сустигао га је над Панчевом и отворио на њега митраљеску и пушчану ватру, којом га је принудио да се још дубље повуче у своју територију.

Истог дана наши су предњи делови на више места успешно дејствовали својом ватром против непријатеља, који је покушавао да поправља своје раније израђене ровове и жиде.

ОГЛАСИ

КОЖА БОЊ по 12.50 килограм

продаја само на целу балу 10 ком. у тежини 100 до 120 килограма. Упитати кафецију код Руског Цара — Ниш. 1-5

Купио бих берберску радњу, ко има на продају нека се јави Василују К. Микићу, бер. у Лесковцу. 1-6

Бојацијској радњи ПЕТРА ПАЈЊА из ВАЉЕВА

потребан је један бојацијски радник. — Рад сталан, награда добра ступити на рад може одмах. 4-5

Велики избор готових папуча

има на стоваришту Петар Кепић, папучија Обреновића ул. 61. 61

Шевро Грizon I

у боја жутој, браон „Шампањ“ и грао, отворене и угасите препоручује

— КОЖАРСКА ТРГОВИНА —

БРАЋЕ Н. КАЧАНИК — КРУШЕВАЦ - шаљу поштом на доплату. - 12-12

Бона Крупонираног

американски од 5 6 и по кила препоручује кожарска радња САЛВАТОРА ГОЛДШТАЈНА — Ниш, улица трг Краља Александра 24. 5-5

Берберски радник потребан је радњи Душана Ј. Нешића — ПИРОТ. Ступити може одмах. 2-3

Једна кутија са лекарским инструментима

нађена је јуче по подне у улици Генерал Лешјанина. Сопственик изгубљених ствари нека се јави са доказима: Петру Видојковићу, бравагу Нишке Желез. Рајонице. — Ниш.

Најусавршенији систем Ветрењача

Израђивана Јована Цекина и Синова из Лесковца ПРОДАЈЕ и сва обавештења даје Душан Цекин — Скопље. 10-10

Купујте и читајте „Радничке Новине“